

ביאורים

עד עתה עסקנו בצד הגלוי של החסיד - במעשיו ובאופן שפועל אותם. היום אנו נכנסים לעולמו הנסתר של החסיד - כוונתו בעבודת ה'.

בפרק ט"ז העוסק בביאור מידת הטהרה, הרמח"ל מחלק את האנשים לשלוש קבוצות. אנשים שכל מעשיהם הם על מנת לקבל פרס או כבוד, אנשים שחלק ממעשיהם לשמה וחלק על מנת לקבל פרס וכבוד, ואנשים שכל מעשיהם שלא לקבל פרס.

החסיד אינו מתמודד עם הרצון לעבוד את ה' על מנת לקבל פרס בעולם הזה אלא עובד את ה' לשמה אך גם במידה הגבוהה של עבודת ה' לשמה יש מדרגות.

יש אדם שהתעלה כבר מהרצון לעבוד את ה' על מנת לזכות בפרס או כבוד בעולם הזה, אך עדיין יש מעט אנוכיות במעשיו. הוא הולך בדרך התורה על מנת לזכך את נפשו ולתקן את מידותיו, וכן מקווה שעקב עבודה זו יזכה לחיי עולם הבא. אף שעבודת ה' של אדם זה הינה גם על מנת לקבל שכר בעולם הבא, הרמח"ל 'מתייג' אותו בין העובדים לשמה שכן אין הוא עובד את ה' על מנת לקבל שכר בעולם הזה.

כוונה זו בעבודת ה' היא ראויה, אך יש כוונה טובה ממנה.

כוונת החסיד היא לרומם את שם ה' בעולם ולפעול למען תיקון העולם בדרך התורה על פי רצון ה', ללא כל 'נגיעה' אנוכית, והוא מוכן לבטל את כל רצונותיו לשם מטרה זו. כוונה זו נובעת מאהבתו הרבה לה' ולתורה.

כוונת החסיד בעבודת ה' דומה לחייל שבמהלך הלחימה, מוכן לקפוץ על הרימון ולמסור את נפשו למען המטרה הלאומית בלי לחשוב על טובת עצמו [ע"פ ביאורו של הרב אבינר למסילת ישירים].

הרחבות

• ציפית לישועה

וְלִישׁוּעָה שֶׁתִּצְמַח בְּקִרְבִּי. חז"ל אומרים בגמרא שכאשר אדם עולה לדין שמים שואלים אותו 'ציפית לישועה?' [שבת לא.]. רש"י מסביר: "לדברי הנביאים", כלומר הציפייה לישועה היא ציפייה להתקיימות דברי הנביאים. הר"ן בחידושו מוסיף שהכונה לציפייה לישועה בימיו של האדם.

הציפייה כוללת לא רק תקווה בלב, אלא גם השתדלות והגשמה בפועל, בתפילה ובמעשה, כך מבאר הרב קוק: "הציפייה כוללת גם שימת עין תדירית, גם באין שום יחש של הכרה גלויה חיצונית אל הישועה, כמו שהמצפה (תצפיתן בעמדת שמירה) עומד על המשמר ימים על שנה (אפילו שנה שלמה), ולא יעזוב עמדתו גם באין לפניו דבר מחודש - וגם (הציפייה כוללת גם) שבכל עת מצא של איזו הערה (התעוררות, התחדשות), שיראה שראוי לעשות איזה דבר לישועה, יחיש פעולתו ולא יעזוב, כמו שהמצפה בראותו על פי צפיתו, שבאה שעת מעשה, לבריחה או הגנה מאיזה אויב וכאלה, עליו החובה לעשות מה שדרוש לעשות לטובת המצב, כן יזרז לעת הנכון בלא איחור רגע וזמן. לאלה שתי התכונות יחדיו, הנראות כמתנגדות זו לזו, ההתמדה בצפייה מחשבתית והזירוז בעת הכושר, צריך להתרומם בעומק העיון של צפייה לישועה" [עין איה שבת, דף לא].

והנה בארנו עד הנה החסידות מה שתלוי במעשה ובאופן העשייה.

נבאר עתה התלוי בפנינה. וכבר דברנו גם כן למעלה מענין לשמה ושלם לשמה למדרגותיהם. אָמנם ודאי שמי שמתכונן בעבודתו לטהר נפשו לפני בוראו, למען תזכה לשבת את פניו בכלל הישרים והחסידים, לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו ולקבל הגמול אשר בעולם הבא, לא נוכל לומר שתהיה פנינה זו רעה, אכן לא נוכל לומר גם כן שתהיה היותר טובה, כי עד שהאדם מתכונן לטובת עצמו סוף סוף עבודתו לצורך עצמו.

אף הפנינה האמתית המצויה בחסידים אשר טרחו והשתדלו להשיגה, הוא שיהיה האדם עובד רק למען אשר כבודו של האדון ברוך הוא יגדל וירבה, וזה יהיה אחר שהתגבר באהבה אליו יתברך ויהיה חומד ומתאנה אל הגדלת כבודו ומצטער על כל שימעת ממנו, כי אז יעבד עבודתו לתכלית זה - שלפחות מצדו יהיה כבודו יתברך מתגדל, ויתאנה שכל שאר בני האדם יהיה כמו כן, ויצטער ויתאנה על מה ששמעוטים שאר בני האדם, וכל-שכן על מה ששמעו הוא עצמו, בשוגג או באנס או בחלשת הטבע, אשר קשה לו לשמר מן החטאים בכל עת, כענין הפתוב (קהלת ז, ט). "אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא".

ודבר זה בארוהו בתנא דבי אליהו זכור לטוב (רבה פרק ז), אמרו, "כל חכם מישראל שיש בו דבר תורה לאמתו ומתאנה על כבודו של הקדוש-ברוך-הוא, ועל כבודו של ישראל כל ימיו, ומתאנה ומצד לכבוד ירושלים, ולכבוד בית-המקדש, ולישועה שתצמח בקרובי, ולכנוס גליות, זוכה לרוח הקדש בדבריו" וכו'. נמצאת למד, שזאת היא הפנינה המעלה, שהיא רחוקה לגמרי מכל הנאת עצמו, ואינה אלא לכבודו של מקום ולקדוש שמו יתברך המתקדש בבירותו בשעה שעושים רצונו. ועל זה אמרו (זוהר ח"ג, רפא, א), "איזהו חסיד? - המתחסד עם קונו".

